

Sygn. akt I UK 564/16

POSTANOWIENIE

Dnia 7 listopada 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania C.Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.
o prawo do emerytury z tytułu wykonywania pracy w warunkach szczególnych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 7 listopada 2017 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 28 lipca 2016 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Ubezpieczony C.Z. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 28 lipca 2016 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił „rażące naruszenie prawa procesowego, które to uchybienie miało istotny wpływ na wynik sprawy, tj.: art. 271 § 1 k.p.c. poprzez nieprawidłowe przeprowadzenie - na zlecenie Sądu Apelacyjnego - przez Sąd zawezwany w B. dowodu z zeznań świadka J.G., polegające z jednej strony na utrudnianiu świadkowi swobodnej wypowiedzi i kierowanie do świadka przez Sąd sugestyjnych twierdzeń, ujmowanych następnie w załączniku do protokołu jako zeznania tego świadka a nadto na zaniechaniu przez Sąd zadania świadkowi J.G. pytań uzupełniających w zakresie rodzaju zajmowanych przez skarżącego stanowisk podczas pracy w C. oraz faktycznego wymiaru dobowego czasu pracy, które to pytania dochodzonego roszczenia, art. 241 k.p.c. w związku z art. 391 § 1

k.p.c. - przez zaniechanie uzupełnienia przez Sąd Apelacyjny postępowania dowodowego, w szczególności nieprzeprowadzenie uzupełniającego przesłuchania świadka J.G., pomimo że dowód z zeznań tego świadka przeprowadzony został przez Sąd zawezwany z naruszeniem art. 271 § 1 k.p.c., tj. w sposób nieprawidłowy, niewyczerpujący, co uniemożliwiło dokonanie prawidłowych ustaleń faktycznych; art. 5 k.p.c. w związku z art. 160 k.p.c. polegające na braku udzielenia stronie działającej bez profesjonalnego pełnomocnika pouczenia o możliwości i terminie złożenia wniosku o sprostowanie lub uzupełnienie załącznika protokołu, w sytuacji gdy potrzeba takiego pouczenia była uzasadniona w odniesieniu do sposobu przeprowadzenia przez Sąd wezwany w sprawie V Cps (...) w dniu 19 maja 2016 r. dowodu z przesłuchania świadka G. oraz transkrypcji zeznań tego świadka ujętych w formie załącznika do protokołu, co zaskutkowało niedokonaniem przez skarżącego w/w czynności procesowej i w konsekwencji w istotny sposób zaważyło na wyniku postępowania; art. 5 k.p.c. w związku z art. 239 k.p.c. polegające na braku udzielenia stronie działającej bez profesjonalnego pełnomocnika pouczenia o możliwości i terminie zwrócenia uwagi na uchybienia Sądu, w sytuacji gdy potrzeba takiego pouczenia była uzasadniona w odniesieniu do sposobu przeprowadzenia przez Sąd wezwany w sprawie V Cps (...) w dniu 19 maja 2016 r. dowodu z przesłuchania świadka G., co zaskutkowało niedokonaniem przez skarżącego w/w czynności procesowej i w konsekwencji w istotny sposób zaważyło na wyniku postępowania”.

Skarżący wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazując, że „w niniejszej sprawie zachodzi nieważność postępowania, gdyż na skutek naruszenia przez Sąd Apelacyjny przepisów art. 5 k.p.c. w związku z art. 160 i 239 k.p.c. skarżący został pozbawiony możliwości obrony swoich praw”, a także, że „skarga jest oczywiście uzasadniona wobec rażących naruszeń przez Sąd Apelacyjny w (...) oraz działający jako sąd zawezwany - Sąd Rejonowy w B. przepisów postępowania. Przeprowadzenie dowodu z zeznań świadka J.G. z naruszeniem art. 271 § 1 k.p.c., niekonwalidowane przez Sąd Apelacyjny uzupełnieniem postępowania dowodowego w trybie art. 241 k.p.c. w połączeniu z zaniechaniem pouczenia skarżącego o możliwościach podjęcia czynności procesowych, których efektem byłoby zasygnalizowanie o nieprawidłowościach w

czynności przeprowadzonej przez Sąd zawezwany i otwarcie równolegle drogi do koniecznego uzupełnienia materiału dowodowego o dodatkowe zeznania świadka G., zaskutkowały niezgodnym z prawem oraz poczuciem sprawiedliwości rozstrzygnięciem”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wstępnie trzeba przypomnieć, że ograniczenia dopuszczalności wnoszenia skargi kasacyjnej wynikają z konstytucyjnej roli Sądu Najwyższego w systemie organów wymiaru sprawiedliwości. Zgodnie bowiem z art. 1 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 23 listopada 2002 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r., poz. 1254 ze zm.), rolą tego Sądu w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości pozostaje zapewnienie w ramach nadzoru zgodności z prawem oraz jednolitości orzecznictwa sądów powszechnych i wojskowych przez rozpoznawanie kasacji oraz innych środków odwoławczych, podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne i rozstrzyganie innych spraw określonych w ustawach. Skarga kasacyjna nie jest więc (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia, gdy się weźmie nadto pod uwagę, że Konstytucja w art. 177 ust. 1 gwarantuje jedynie dwuinstancyjne postępowanie. Ewentualna możliwość dalszego postępowania, w tym postępowania przed Sądem Najwyższym, stanowi uprawnienie dodatkowe, które może zostać obwarowane szczególnymi przesłankami, w tym określonymi w art. 398⁹ § 1 k.p.c.

Stosownie do art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4).

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c., w ramach

której skarżący wskazuje na nieważność postępowania z uwagi na pozbawienie strony możliwości obrony swoich praw, Sąd Najwyższy stwierdza, że stosownie do art. 379 pkt 5 k.p.c., nieważność postępowania występuje wtedy, gdy strona postępowania, wbrew swej woli, zostaje faktycznie pozbawiona możliwości działania w postępowaniu lub jego istotnej części. Nieważność postępowania z powodu pozbawienia strony możliwości obrony swych praw wymaga stwierdzenia takiego naruszenia przepisów postępowania, którego skutkiem jest niemożność działania strony w postępowaniu lub w jego istotnej części. Chodzi zatem tylko o takie uchybienia procesowe, które faktycznie uniemożliwiły stronie podjęcie obrony przed wydaniem merytorycznego rozstrzygnięcia (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 13 czerwca 2013 r., I CSK 654/12, LEX nr 1396367; z dnia 26 września 2014 r., IV CZ 52/14; LEX nr 1532709; z dnia 12 lutego 2015 r., IV CZ 113/14; LEX nr 1656519; z dnia 20 listopada 2015 r., I CSK 888/14, LEX nr 1962497). Stwierdzenie, czy taki stan nastąpił, wymaga rozważenia, czy w konkretnej sprawie nastąpiło naruszenie przepisów procesowych, czy uchybienie to miało wpływ na możliwość działania strony oraz czy mimo zaistnienia tych dwóch przesłanek, strona mogła bronić swoich praw. Tylko przy kumulatywnym spełnieniu wszystkich tych warunków można mówić o pozbawieniu strony możliwości obrony swoich praw rodzącym nieważność postępowania według art. 379 pkt 5 k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z 19 lipca 2012 r., II UK 336/11, LEX nr 1219508).

Odnosząc się natomiast do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego trzeba uznać, że wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia

2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Mając to na uwadze, nie można zaakceptować twierdzenia o pozbawieniu skarżącego możliwości obrony jego praw ani też o rażącym naruszeniu przepisów postępowania powołanych w podstawach kasacyjnych w sytuacji, gdy skarżący był zawiadomiony o terminie przesłuchania świadka J.G. przez sąd wezwany (co umożliwiałoby mu stawienie się na posiedzenie Sądu i zadawanie pytań świadkowi), a ponadto, po odczytaniu zeznań tego świadka na rozprawie apelacyjnej, nie zgłosił wniosku o uzupełnienie tych zeznań (powtórne przesłuchanie świadka).

Skarżący nie zdołał zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jego skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w sentencji.